

ANALİTİK PUANLAMA ANAHTARI

6 soru · Toplam 100 puan

Her ölçüt bağımsız puanlanır. Yanlış, ilgisiz veya boş kanıt 0 puandır. Eşdeğer doğru ifadeler ve yöntemler kabul edilir. Bir işlem hatası, sonraki doğru yöntem için yeniden cezalandırılmaz.

Öğrenme çıktısı / kaynak grubu	Soru sayısı
“Giriş” üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bk. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018 sayfa 13, 2. madde)	1
A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	1
A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	1
A.2.13. Metni yorumlar.	1
A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	1
B.1-B.12 kazanım ve açıklamaları için bk. EK 5	1

1. Edebiyat ve psikoloji · 12 puan

Edebiyat, kişinin kaygı gibi iç yaşantılarını düşünce ve davranışlarla görünür kılar. Unutursa herkesin geleceğini düşünmesi ve notu sıkı tutması kaygıyı düşündürür. Ancak kısa bir kurgu parçası klinik değerlendirme sağlamaz; buradan kesin ruhsal hastalık tanısı konulamaz.

3 puan · Edebiyatın iç yaşantı/duygu/düşünceyi işleme yönünü psikolojiyle ilişkilendirir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

6 puan · İki ayrı metin ayrıntısını bu ilişkiye kanıt gösterir.

Her doğru ayrıntı ölçütün yarısıdır.

3 puan · Kurgu gözlemlerinin kesin hastalık tanısı için yeterli olmadığını gerekçelendirir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Unutma korkusu, heyecan, çekinme gibi metne uygun duygu adları kabul edilir; tanı koymamak için kurmaca ve bilgi yetersizliği gerekçeleri geçerlidir.

Yaygın hata: Sıradan bir konuşma kaygısından hastalık adı üretmek.

2. Anlatım tekniklerinin işlevi · 14 puan

“Şimdi girersem bana ne söyleyecekler?” kişinin iç konuşmasıdır; kaygısını doğrudan duyurur. On yıl önce bavulla çıkıp kardeşine bakmaması geriye dönüştür; bugünkü karşılaşma kaygısına geçmişteki ayrılığın zemin hazırladığını düşündürür.

3 puan · İç konuşma bölümünü doğru gösterir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

3 puan · İç konuşmanın kişinin kaygısını doğrudan görünür kıldığını açıklar.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

3 puan · On yıl önceki ayrılık bölümünü geriye dönüş olarak gösterir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

5 puan · Geçmiş ayrılıkla bugünkü duraksama arasındaki bağı açıklar.

İki zaman arasında anlam bağı kurulmuşsa tamamı; yalnız geçmiş anlatıyor denirse yarısı; ilgisizse 0.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı cümleler kabul edilir.

Yaygın hata: Bütün geçmiş zamanlı fiilleri geriye dönüş saymak.

3. Üslubun bıraktığı iz · 13 puan

Kısa ve yer yer eksilteli cümleler kullanılmıştır: “Ses kaldı.”, “Kısa, kuru bir ses.” Ayrıca “bekledim” sözcüğü tekrarlanır. Kısa kesintiler ve tekrar, zamanın ağır ilerlediği kesintili/uzayan bekleyişi hissettirir.

5 puan · Metinde görülen ilk üslup özelliğini uygun örnekle gösterir.

Özellik ve örnek birlikteyse tamamı; yalnız biri varsa yarısı; yoksa 0.

5 puan · İlkinden farklı ikinci üslup özelliğini uygun örnekle gösterir.

Özellik ve örnek birlikteyse tamamı; yalnız biri varsa yarısı; aynı özelliğin yeniden adlandırılmasıysa 0.

3 puan · Bir üslup özelliğini bekleyiş/yalnızlık duygusuyla somut ilişkilendirir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Kısa cümleler, eksilteli cümleler, sözcük tekrarı, duvar saatinin kişileştirilmesi ve eksik el imgesi arasından kanıtlı iki farklı özellik seçilebilir. Belirli bir özellik zorunlu değildir; aynı özelliğin farklı adı iki kez puanlanmaz. Destekli farklı duygu etkileri kabul edilir.

Yaygın hata: Tema sözcüğünü üslup özelliği gibi yazmak.

4. Bir anahtarın anlamı · 13 puan

Anahtarın cebe konması, kişinin bir zamanlar kendine ait hissettiği eve artık aynı şekilde giremediğini/aidiyetinin değiştiğini kabullenmesi olarak yorumlanabilir. Yıllar sonra dönmesi ve çocuğun onu yabancı diye tanıtmaması bu yorumu destekler. Evin kime ait olduğu veya kişinin neden ayrıldığı kesin verilmez.

5 puan · Anahtar hareketini değişen aidiyet/mesafe anlamıyla yorumlar.

Hareket ve anlam arasında bağ varsa tamamı; yalnız anahtarı sakladı denirse yarısı; çelişirse 0.

5 puan · İki ayrı metin ayrıntısını yoruma dayanak yapar.

Her doğru dayanak ölçütün yarısıdır.

3 puan · Metinde verilmeyen bir bilgiyi doğru biçimde kesinlik sınırı olarak belirtir.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Duygusal geri çekilme, geçmişin geri getirilememesi gibi destekli yorumlar kabul edilir. Anahtarın cebinde olmasını yeni evin kesin hukuki mülkiyetiyle eşitleyen yorum kabul edilmez.

Yaygın hata: Evin zorla elinden alındığını metnin kesin bilgisi saymak.

5. Anlamı koruyarak dil düzeltme · 22 puan

“Zeynep de eski defteri Ankara’ya götürdü mü?”

Ancak, karşıtlık/beklentinin tersini gösterme ilişkisi kurar. “Kapak aşınmıştı fakat sayfalar sağladı.” biçimi aynı ilişkiyi korur.

8 puan · Zeynep ve Ankara büyük harflerini, Ankara’ya kesmesini doğru uygular.

Her doğru uygulama ölçütün üçte biridir.

8 puan · De ve mü ayrı yazımını koruyup soru işareti koyar.

Her doğru uygulama ölçütün üçte biridir.

3 puan · Ancak ile kurulan karşıtlık ilişkisini açıklar.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

3 puan · Aynı karşıtlığı fakat/ama gibi uygun bağlayıcıyla korur.

Belirtilen bilgi doğruysa ölçütün tamamı; yanlış, ilgisiz veya boşsa 0. Eşdeğer doğru anlatım tam kabul edilir.

Kabul edilen yanıtlar: Düz/kıvrık kesme işareti; fakat/ama/lakin gibi karşıtlık bağlaçları kabul edilir.

Yaygın hata: Ancak bu cümlede yalnız/sadece anlamında yorumlamak.

6. Küçürek hikâye yazma · 26 puan

Plan: Tema, değişen aidiyet. Durum, yıllar sonra eski evine dönen kişinin anahtarının işe yaramaması.

Başlık: Eşik

Anahtarı yıllardır cüzdanında taşıyordu. Sokağa döndüğünde evin boyası değişmişti ama basamak hâlâ aynı yerinden çatlaktı. Kapının önünde durdu, anahtarı uzattı. Kilit dönmedi. İçeriden bir çocuk sesi geldi: “Kimi arıyorsunuz?” Cevap verecek bir ad bulamadı. Anahtarı cebine koyarken basamaktaki çatlağa son kez baktı. Sonra elini cebinden çıkardı; yıllardır sıkıdığı küçük metal parçası artık avucunu acıtmıyordu.

Düzeltilme: “Ev farklıydı.” yerine “Evin boyası değişmişti.” yazdım; değişimi görünür ayrıntıyla anlattım.

5 puan · Tema/duygu ile karşılaşılacak durumu kullanılabilir biçimde planlar.

Her doğru plan bileşeni ölçütün yarısıdır.

8 puan · Elli-seksen sözcükte bir kişi/durum çevresinde tutarlı ve yoğun hikâye kurar.

Kişi/durum bütünlüğü, anlatısal değişim ve istenen yoğunluk/uzunluk üç bileşendir; her biri ölçütün üçte biridir.

5 puan · En az bir anlamı davranış, nesne veya eksilteli bilgiyle sezdirir; uygun başlık koyar.

Sezdirmeye ve başlığın her biri ölçütün yarısıdır.

5 puan · Bir önce-sonra ifade değişikliği gösterip geçerli düzeltme nedenini açıklar.

Değişiklik ve gerekçenin her biri ölçütün yarısıdır.

3 puan · Yazım ve noktalama kurallarını uygular.

Hata yoksa tamamı; bir-iki bağımsız hata varsa yarısı; üç ve üstüyse 0. Aynı yinelenen hata bir kez sayılır.

Kabul edilen yanıtlar: Başka tema, kişi, anlatıcı ve sonlar kabul edilir. Örnek metin tek doğru değildir; kapı/anahtar çıkış noktası anlamlı biçimde korunmalıdır.

Yaygın hata: Küçürek hikâyeyi olay içermeyen genel öğütler listesine dönüştürmek.

Kapsam dayanağı: <https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2026/09/KSDT/edebiyat2.xlsx> · 12. Sınıf · Senaryo 4